

De Pabo-studiedag 2 oktober 2002

Kirsja Oudshoorn

ICT en het actualiseren van het verleden

Op 2 oktober organiseerde de Commissie Pabo van de VGN de studiedag Interactief Geschiedenisonderwijs. Voor het ochtendprogramma waren wij welkom op de Theo Thijssen Pabo, onderdeel van de Faculteit Educatieve Opleidingen van de Hogeschool Utrecht. Daar stond een presentatie op het programma, gevolgd door een workshop. Beiden lieten de mogelijkheden van het gebruik van ICT in de les zien. Na de lunch zou het gezelschap zich verplaatsen naar het dichtbij gelegen Fort de Bilt. Op deze historische plek is het Centrum voor Vredeseducatie gevestigd.

Voordat Bert van der Linde, docent geschiedenis aan de Theo Thijssen Pabo, van start kon gaan, namen we afscheid van Marjolijn du Jour, die zich jarenlang enthousiast heeft ingezet. Ook heeft Marjan de Groot haar functie als voorzitter neergelegd. Zij heeft plaats genomen in het bestuur van de VGN maar vanuit die positie blijft zij in de Pabocommissie. Maria Boersen heeft de voorzittersrol van Marjan overgenomen.

Het onderwerp van de presentatie die Bert van der Linde samen met enkele studenten verzorgde, had als onderwerp 'Internet als bron'. Het internet is eigenlijk een enorme verzameling boeken; het verschil is alleen dat je de pagina's niet om kunt slaan. Hoe kun je kinderen nu leren 'bladeren' op het net? Leren om informatie te zoeken? Leren een werkstuk niet in het documentatiecentrum bij elkaar te schrijven,

maar vanuit internet te maken en als website te presenteren? De essentie is de juiste kennis te filteren uit de grote hoeveel informatie die op internet staat. Een kader werd geschapen, richtlijnen uitgezet, studenten gezocht en basisscholen gevonden.

Knelpunten bij het eerste project waren er meer dan genoeg. Om eens wat te noemen: een computernetwerk is kwetsbaar en lag als gevolg daarvan meer dan eens plat. Leerlingen willen direct op internet surfen in plaats van een goede startvraag formuleren. Tot slot bleek het voor de leerlingen lastig om teksten te schrijven en te plaatsen op hun website. Van het eerste project (een aantal middagen) was men wijzer geworden. Bij aanvang van het tweede project (ook een aantal middagen) had Bert dan ook een paar maatregelen getroffen. Er

moesten nu eerst goede onderzoeksvragen door de leerlingen geformuleerd worden. Hierbij konden de studenten, waar nodig, bijsturen. Het bleek handiger om toch eerst wat traditionele bronnen aan te boren, alvorens de aandacht naar de computer te verplaatsen. En niet onbelangrijk: Bert maakte een format, waarin de kinderen hun werkstuk konden 'knippen en plakken'.

Met deze maatregelen verliep het proces van werkstukken maken op de computer met behulp van internet, aanzienlijk beter. De zwakkere leerlingen hadden nog steeds meer sturing nodig, maar ook zij konden met de opzet van dit project beter uit de voeten. Enkele conclusies uit het tweede project zijn dat je internet als extra bron moet gebruiken, in plaats van enige bron. Verder is het heel belangrijk dat

Discussie over het actualiseren van het verleden

De meeste docenten waren van mening dat het verleden beter voorstelbaar en interessanter wordt naarmate het meer wordt gepresenteerd in relatie met de levenservaringen van kinderen en jongeren. Geschiedenis krijgt dan een plek in de eigen leefwereld en daagt uit tot handelen. Sommigen stellen zelfs vast dat het ook niet anders kan. Het kind met de eigen geschiedenis en specifieke culturele wortels kan niet anders dan vanuit het eigen referentiekader tegen gebeurtenissen in het verleden en in de actualiteit aankijken.

Andere docenten vonden het vanuit het perspectief van de historicus niet noodzakelijk om geschiedenis voor een beter begrip te actualiseren of dichterbij het kind te brengen. Geschiedenis bestuderen staat op zich en heeft niet het morele imperatief in zich dat we ervan moeten leren. Het is al ingewikkeld genoeg, stellen deze docenten, om de geschiedenis zonder vooroordelen, genuanceerd te bestuderen. Het actualiseren van zaken die in het verleden plaatsvonden heeft het gevaar in zich dat we de geschiedenis simplificeren en geweld aandoen. Wel erkennen deze docenten dat ze door hun zienswijze op gespannen voet komen te staan met hun functie als opleider van leraren basisonderwijs. Naast het verwerven van vakinhoudelijke kennis staat in de hogeschool de didactiek en de doelgroep scholieren centraal.

Duidelijk werd dat het uitwisselen van standpunten en het verwerken van suggesties voor studenten door de aanwezige docenten zeer op prijs werd gesteld. De uiteenlopende standpunten blijken in de praktijk tal van raakvlakken te hebben. Het laatste woord over de noodzaak en de mogelijkheden van het actualiseren van het geschiedenisonderwijs is uiteraard niet gezegd. De discussie wordt vervolgd.

Uit het verslag van Jan Durk Tuinier, Stichting Vredeseducatie
www.vredeseducatie.nl

leerlingen, maar ook begeleiders, goed overweg kunnen met ICT. De presentatie werd afgesloten met een interview van twee leerlingen, Daan en Rianne. Bert had verschillende kinderen een aantal vragen gesteld, om te kunnen meten wat de leerresultaten waren. Van beide leerlingen kregen wij de digitale werkstukken te zien. Websites over de Romeinen en over indianen in Noord-Amerika: vooral veel plaatjes, flitsende kleuren en achtergronden. Zoals Rianne ons via de camera liet weten: *'Ik wist in ieder geval dat ik niet zo'n kale achtergrond wilde hebben. Ik wilde een vrolijke site'.*

De workshop verzorgd door Albert van der Kaap stond als tweede programma-onderdeel gepland. Wat is een webquest? Dat was de vraag die Albert ons stelde. Gelukkig beantwoordde hij hem zelf, anders was het enigszins stil gebleven. Ook hier ging het weer om de bronnen. Maar als je internet als bron opgeeft, levert dat problemen op. Dat was ook in de presentatie van Bert al naar voren gekomen. Oplossing: van tevoren de sites opgeven die de leerlingen moeten gebruiken. Verder wordt er gewerkt met een stappenplan, net zoals bij werkstukken: een goede onderzoeksvraag, subvragen, informatie rubriceren en de vragen beantwoorden.

Op de site van Van der Kaap: www.jacobus.nl/geschiedenis/webquest konden wij na de uitleg gaan kijken naar de webquests die Albert gemaakt had. De site zag er goed verzorgd, duidelijk en aantrekkelijk uit. De vraag of wij ook zelf zoiets konden maken, rees al snel. Albert beloofde een format te maken, waarmee docenten hun

eigen webquests konden verzinnen. Het schept zeker mogelijkheden voor docenten, leerlingen en scholen.

Na de lunch, altijd een goede gelegenheid om kennis te maken of bij te praten, ging het verder te voet of per bus richting Fort de Bilt. De groep werd welkom geheten door Jan Durk Tuinier en Geu Visser, beiden projectleiders bij het Centrum voor Vredeseducatie. Wij kregen eerst uitleg over de werkwijze van het Centrum. Daarna volgden wij zelf de rondleiding, zoals bezoekende kinderen dat doen. Het traject start met een kort filmpje over pesten. Er wordt een parallel getrokken met de Tweede Wereldoorlog. In beide onderwerpen is sprake van slachtoffers, daders, meelopers en 'verzetters'. Bij de nabespreking aan het eind van de middag kwam naar voren dat het filmpje de verschillende 'rollen' die mensen kunnen aannemen in conflictsituaties, duidelijk schetst. Maar de historicus in de docent kwam enigszins in verzet door de vergelijking met de Tweede Wereldoorlog. Men was over het algemeen de mening toegedaan dat de parallel wat kort door de bocht was. Kinderen lopen na het filmpje een route waarin ze allerlei verschillende vragen en opdrachten maken. Opdrachten waarbij ze combinaties moeten maken, foto's bekijken, luikjes opentrekken, hun eigen 'pestervaring' in de zondebok kunnen stoppen en vooral zichzelf tegenkomen. Er is grondig onderzoek gedaan naar dit onderwerp en er is goed nagedacht over de inhoud.

Om kwart over vier was het tijd om de studiedag te beëindigen. Het was een geslaagde dag, vol 'leermomenten' geweest.